

גיליון מס' 530 פרשת נצבים וילך

תשפ"ג שנה אחת עשרה

לע"נ בתנו היקרה
רחל ע"ה בת ר' חיים ברוך הי"ו
שנ"מ אסתר תחי'
יום פטירתה ל"ב אלול
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות

"מנהגי סליחות"

אבל אמר בשם מרן החזו"א זצ"ל, ליישב מנהג האומרים מלאכי רחמים משרתי עליון חנו נא פני קל כו', שאנו מתנצלים שאין אנו חשובים לבקש בעצמינו, וכמו שיש לו חולה והולך אצל חכם שיבקש רחמים (כדאי' בב"ב קט"ז א' ועי' בשו"ת מהר"י ברונא סי' רע"ה דאין לחוש למה שאנו מבקשים בקשות מהמלאכים כי א"ז אלא דרך שפלות שהוא בוש בדבר לקרב אל המלך).

ואמר רבנו זצ"ל, שהוא נוהג לומר רק מלאכי רחמים משום שדווקא מלאכי רחמים מתאים לומר טעם זה, אבל מכניסי רחמים שנראה יותר בקשה מהמלאכים הוא מדלג. ובמדת הרחמים אמר שהוא אומר הנוסח שתקנו בסדור אשכול, (תורת המועדים סי' תקפ"א ס"ה ובכתר ראש אות צ"ג מובא שהגר"ח מואלין תיקן לומר במקום מלאכי רחמים אבות העולם אוהבי עליון).

רבנו זצ"ל היה מכה כנגד הלב בסלח לנו אבינו כי חטאנו מחל לנו מלכינו כי פשענו, כמו בתפילת שמר"ע, גם כשהיה קשה עליו העמידה הקפיד לעמוד בעת שפותחים הארון ובאמירת קל מלך ובידוי. היה שנים רבות חזן בסליחות בפרט בער"ה וגם בשנים האחרונות נגש בעיוה"כ ואמר שזה משיירי חזנות שלו עוד מזמן מרן החזו"א.

סליחות עם הציבור

מי שאיחר לסליחות אמר רבינו זצ"ל שיאמר עם הציבור מהיכן שאוחזים (האלולים קדש לה' פי"ב ס"ח וכן מובא בס' ארחות רבינו ח"ב עמוד קס"ז בשם הקה"ל, ועי' מועדי הגר"ח ח"א סי' שע"ט שהשיב שיעשה כרצונו). ולענין מי שנמצא במקום שאומרים נוסח אחר של סליחות השיב רבינו הכל כמנהג המדינה (שם סי' שפ"א ובס' דולה ומשקה עמוד רט"ו השיב שיאמר כרצונו). אם שומע י"ג מידות אפי' ממנין אחר יפסיק היכן שאוחז ויאמר עמהם, (שם סי' שפ"ג). אם לא הספיק לפני התפילה יאמר אחר התפילה, (סי' שפ"ג), גם יחיד שאינו יכול להתפלל בציבור יאמר סליחות לעצמו, (סי' שפ"ד), אם התחיל עם הציבור יכול לומר גם חלק הסליחות שבלשון ארמי (שם ח"ב סי' תל"ז), סליחות עדיף על תיקון חצות (שם סי' תל"ה), אבל נ"כ דאורייתא קודם (שם סי' תל"ו).

חינוך קטנים ודין נשים באמירת סליחות

השיב רבינו, צריך לחנך הקטנים באמירת סליחות בחודש, שיאמרו כמה שיוכלו, (מועדי הגר"ח ח"א סי' ש"פ ובס' ארחות רבינו ח"ב עמ' קס"ו מובא שנוהגים להעיר הילדים בארבע ימים והם יום הראשון לסליחות ער"ה זכור ברית ובעי"כ), ולענין נשים בסליחות השיב שנהגו לומר (שם סי' שפ"ב וכן בס' האלולים קודש לה' פ"ז הערה שפ"ח מובא טוב שיאמרו סליחות).

ליקח טלית חבירו לסליחות

בשנים שהיה רבינו זצ"ל ש"ץ בסליחות היה לוקח הטלית מהגבאי בהשאלה כדעת הט"ז (סי' תקפ"א סק"ב), כתב רבינו זצ"ל, שהש"ץ יכול ליקח טלית של אחר לסליחות אם אינו כאן דניח"ל לאיניש למיעבד מצוה בממוניה (מועדי הגר"ח ח"ב סי' תל"ט).

קביעות מקום לסליחות

מי שיש לו קביעות מקום לאמירת סליחות, נחשב שזה מקומו לימי הסליחות, וקודם למי שמתפלל שם כל השנה, ואף אם מאחר לסליחות יש ליתן לו המקום (שמענו כן ראינו ח"א פ"ז סימן).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

סליחות מוצאי מנוחה

אמר רבינו זצ"ל דגם ביום א' דסליחות אפשר לומר הסליחות קודם שחרית, דלשון 'מוצאי מנוחה קדמנוך תחילה' מתפרש על כל יום ראשון, כמש"כ רש"י בתענית (כ"ט א') ובערכין (י"א ב') דהבית חרב במוצאי שבת, דכל יום א' נקרא מוצ"ש, וכן נהג למעשה רבינו זצ"ל לומר סליחות קודם ותיקין גם בלילה הראשון, וכ"ה ברמ"א (סימן תקפ"א ס"א) 'ועומדים באשמורת לומר סליחות ביום א' שלפני ר"ה', ובלבוש (סעיף א') מקדימים פני השם יתברך לעמוד בבקר באשמורת ביום א' שלפני ראש השנה'.

סליחות בהשכמה

אמר רבינו זצ"ל דלשון הש"ע והפוסקים מורה שעיקר זמן אמירת הסליחות הוא בהשכמה קודם היום, וכן נראה בנוסח הסליחות: בזעקם בעוד ליל, בעמדם בלילות וכיו"ב, ומבחרותו אף בהיותו בישיבה הולך לביהכנ"ס שהתפללו כותיקין. [ואמר שראה שם כתבי הגר"ז מסלאנט והעתיק מהם כנדפס בספר שיח השדה ח"ג בליקוטים], כי איזה טעם יש לומר סליחות אחר שכבר האיר היום, וכלשון הרמ"א (סי' תקפ"א ס"א) נהגו לקום באשמורת לומר סליחות, שעיקר המעלה הוא במה שמצער עצמו להשכים כדאי' ביומא (כ"ב א' ורש"י ד"ה שאני) דשאני מיגנא ממיקם, שנוח לו לאדם לנדד שינה מעיינו מליך לישן עד סוף הלילה, מלהיות עומד ממטתו בהשכמה שהיא תרומת הדשן. והיינו שקשה יותר לקום מוקדם מלישון מאוחר, וז"ל הלוש (סעיף א') מקדימים פני השם יתברך לעמוד בבקר באשמורת.

אמר רבינו זצ"ל, שאם הוא ער בזמן שקודם הנה"ח, ולא הספיק לומר סליחות, יתפלל תחילה, מפני שמעלת ק"ש ותפלה כותיקין יותר חשוב מאמירת סליחות קודם נה"ח (תורת המועדים סי' תקפ"א ס"ה).

אמר רבינו זצ"ל, שהאומרים סליחות בלילה יאמרו כל הסליחות אחר חצות ולא רק הי"ג מידות.

מה עיקר הסליחות

רבינו זצ"ל היה אומר שעיקר הסליחות הם הפסוקים שקודם הסליחות ואין לדלגם, והביא מש"כ בספר חסידים (סי' רנ"ו) שהפסוקים הם יסוד הקרובץ שמהם נתיסדו כשם שאתם מנגנים את הקרובץ כך תעשו להפסוקים שלא יהיו הפיזים עיקר ואשר ברוח הקודש טפל והעתיקו המג"א (סי' ס"ח) עי"ש ובמחצה"ש (שם), וז"ל הלוש (סימן תקפ"א סעיף א') הסליחות נתקנו כולם על סדר התפלה של כל היום, כי הפסוקים שקודם הסליחות הם כנגד פסוקי דזמרה, והסליחות עם הי"ג מדות שאומרים בין כל אחת ואחת הם במקום תפלת י"ח.

מנהגי רבינו בסליחות

היה נוהג כמש"כ במעש"ר (אות ר"ב) שאומרים כרחם אב כו' רק אחר סליחה ראשונה, וכן א"א אשמונו רק פ"א, כמו כן נהג לדלג מכניסי רחמים כמש"כ בכתר ראש (אות צ"ג) שאין לבקש ממלאכים, ובארחות רבנו (ח"ב ר"ה) מובא שהקה"י אמר לבנו רבנו זצ"ל שלא לומר זה, וכתב רבינו זצ"ל דהנוהגים שלא לאומרו יש להם גם להנמע מלשיר שיר מכניסי רחמים, (בשאלת רב ח"א פ"ב סי' י"א).

הספר "דברי שי"ח" חלק א'

ניתן להזמין במחיר מיוחד בסך 40 ₪ בלבד.
כולל משלוח חנינם (בכפוף למוקד ההפצה ברחבי הארץ)
להזמנות: 053-3145900 וכן ניתן להשיג בחנויות הספרים

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

ראש השנה ויום כיפור - מרן הגרי"ז הלוי זי"ע (גלב"ע ערב יו"כ)

חג הסוכות - הגאון רבי זלמן דרווי זצ"ל (גלב"ע ערב סוכות)

פרשת נח מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל (גלב"ע שמחת תורה)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון רבי שאול קוסובסקי - שחור זצ"ל (גלב"ע כ"ג אלול)

רבי שאול בעת שנסע לצרכי רפואתו בשווייץ, כשבידו תכריך חידושי תורתו, לצידו בנו בכורו רבי יצחק אברהם

שילוח הקן ב'כולל'

סיפר רבינו ששנה אחת (שנת תש"כ) גילו 'קן ציפור' על פלורסנט חשמל שעמד בהיכל הכולל במקום גבוה, ורצו לקיים בו את מצות שילוח הקן. ומכיון שאם היונה חוזרת אל הקן אפשר להפקירה, ולשלח שוב, ולזכות עוד פעם בהמצוה, החליטו שכל פעם שהיונה תחזור אברך אחר יקיים את המצוה.

ואכן כך עשו. והיונה חזרה שוב ארבע פעמים נוספות, ובסך הכל זכו חמשה אברכים לקיים את המצוה הזו, ובכל פעם אברך אחר זכה בהמצוה, ורבינו היה מונה את שמות האברכים, והיה מסיים שברבות השנה כולם ילדו בן זכר. ויהי לאות!

והינם: רבי יעקב פוזן, רבי פנחס קלמן, רבי דוב וינטרוב, רבינו, ורבי שאול קוסובסקי.

מחיר כלב "מת"

סח רבינו: כאשר הדפיס הגר"ש שאול קוסובסקי זצ"ל את ספרו "דבר שאול" על מסכת תמורה, פגשני ובקשני שאגיד לו חידוש שיוכל לזכות להדפיסו בספר על מסכת תמורה, ושאלתיו האם גם מחיר של כלב "מת" הוא בכלל האיסור שאמרה תורה (דברים כ"ג י"ט) או שרק כלב חי אסרה תורה. ולמעשה ר' שאול כתב בספרו (הנ"ל סימן ס"ו סק"ב) שנראה שמותר, כי רק ב'חי' יש דין מחיר כלב, אבל יש להעיר מהפסוק (קהלת ט', ד') "כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת", הרי שקרא לארי המת "ארי".

בישיבה של מעלה

רבי שאול נפטר לאחר מחלה בקיצור ימים ושנים בהיותו בגיל ל"ד שנה בלבד, ותיהום כל העיר. בימי השבעה הגיעו מרן ה"קהילות יעקב" עם בנו, רבינו, לנחם את אביו של רבי שאול ואת הילדים הרכים, ואז פנה בעל הקהילות יעקב לאביו ואמר לו:

"שאלו שלי (-הוא חתנו רבי שאול ברזם) ושאלו שלך, ולמדו יחד בישיבה של מטה, ולמדו יחד בכולל, ועכשיו הם לומדים יחד בישיבה של מעלה".

אחרי פטירתו עברה האלמנה והילדים להתגורר ברחוב רשב"ם, ורבינו וזוגתו הרבנית ע"ה, קירבו באופן מיוחד את הבנים הגדולים רבי יצחק אברהם שהיה אז יתום כבן י"ד,

ואחיו רבי יעקב שהיה כבן י"ב, ואף סעדו על שולחנו בסעודות השבת, במשך תקופה. והיה נרגש שעושה כן הן מצד היתום יתומים והן מחמת שהיתה ידיות בין המשפחות.

רבי שאול קוסובסקי בכתיבת חידושי תקופה קצרה טרם הסתלקותו

רבי שאול קוסובסקי - שחור נולד בא' דר"ח אלול תרצ"ג בתל אביב לאביו רבי דוד שלמה, בן אחותו של רשכבה"ג רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, בצעירותו למד בישיבות חברון, פונביז' והתקרב מאוד למרן החזון איש שחיבבו וקירבו עד לאחת. נודע בעומק עיונו בלימוד כשיטת החזון איש, וביראת שמים המופלגת שבערה בו. את חידושי הדפוס בספריו 'דבר שאול' על תמורה, סוטה ועוד. גלב"ע בקיצור ימים ושנים כ"ג אלול תשכ"ז.

"ידידי המנוח"

רבינו הכיר היטב את רבי שאול הן מהיותם אברכים יחד בכולל 'חזון איש' והן ממה שהסתופף רבי שאול בצילו של מרן החזון איש.

בסוף הקדמתו לספר 'נחל איתן' כותב רבינו: "וכן הספרים שיצאו לאור בזמן האחרון, אף שהגיעו לידי היה קשה לי לחזור ולעיין בהענינים שכבר נכתבו, כמו הספר 'דבר שאול' על סוטה מידידי המנוח הגר"ש קוסובסקי ז"ל שהאריך הרבה בעניני עגלה ערופה".

רבי שאול קוסובסקי שחור זצ"ל

זהו כבודו!

כעבור מספר שנים חיבר בנו רבי יצחק שליט"א ספר 'הארות בדב"ש' על תמורה, ובו דן ומוסיף ומרחיב בדבריו של אביו הגדול, ורצה לצרף את זה לספר "דבר שאול" שעמד להיות מודפס, ואחד מבני המשפחה התנגד מאוד בטענה שאין זה כבודו של רבי שאול שיעירו בדבריו בתוך ספרו, אלא יש להדפיס את זה בנפרד.

אבל כאשר שמע זה רבינו הביע דעתו להיפך, אדרבה, כדאי לצרף את הכל באותו הספר כדי שילמדו וידונו בדבריו, וזה כבוד עבור ר' שאול.

דקדוק הפסוקים

מלבד גדלותו המופלגת בתורה, היה רבי שאול מדקדק בקריאת התורה והגיית התיבות נכון, ובקי גדול בדקדוק טעמים ומסורה. במשך שנים ארוכות השווה כתבי יד מדפוסים ראשונים, כדי לראות היכן המעתיקים טעו במשך השנים. כאשר בנו רבי יעקב הביא לרבנו בשנת תשמ"א את הקונטרס "מסורת שאול" בו העתיק את כל השנויי נוסחאות שונים בפסוקי התורה מתוך גליונות ספרי התנ"ך של רבי שאול, נהנה רבינו מאוד מהחיבור, ולמחרת ניגש אליו רבינו ב'כולל חזון איש', ואמר שעיין בכל החוברת, ואף ביקש לתקן טעות באחד הפסוקים שם במגילת אסתר ...

וכאשר סיים הסופר ר"י טשינגל את כתיבת הספר 'ישעיהו' מקלף עבור בית הכנסת 'לדרמן', ביקש רבינו מרבי שאול - שהיה ידוע כמדקדק גדול במסורה ובטעמים, שישית עינו על הספר ויעיין לראות אם הוא מוגה כראוי.

משניות בעל פה

פעם לקח ר' שאול ברכבו את רבינו ורבי מיכל יהודה לפקוביץ. ורבי שאול לא פסק פומיה מגירסיה ושינן כל הדרך משניות ממסכת יבמות בעל פה. ובפרק 'חרש' שהוא עמוס בפרטים דקים, ניסה רבינו להכשיל אותו אך ר' שאול זכר ולא טעה! (ספר תפארת שאול, שנת תשפ"ב, עמוד מ"א).

מערכת 'דברי שיח' מודה בזה באופן מיוחד לשני בניו הגדולים, הגר"ר יצחק אברהם והגר"ר יעקב שליט"א, אשר דמות דיוקנו של אביהם הגדול זצ"ל עומדת לעיניהם כל הימים, והואילו לסייע בכתיבת המאמר. יצוין שחלק מן הדברים מהחיבור הנפלא 'תפארת שאול' לזכרו של הגר"ש קוסובסקי זצ"ל